

BÉ D'INTERÉS CULTURAL – SANTUARI DE LA MARE DE DÉU DE LA BALMA, ZORITA DEL MAESTRAT. MONUMENT.

BIEN DE INTERÉS CULTURAL – SANTUARIO DE LA VIRGEN DE LA BALMA, ZORITA DEL MAESTRAZGO. MONUMENTO.

1. Denominació / Denominación:

- Principal / *Principal:*
Santuari de la Mare de Déu de la Balma
Santuario de la Virgen de la Balma

2. Localització / Localización:

- Província / *Provincia:* Castelló
- Comarca / *Comarca:* Els Ports
- Municipi / *Municipio:* Zorita del Maestrazgo
- Ubicació / *Ubicación:* Ctra. Aiguaviva
- Referència Cadastral / *Referencia Catastral:*
Polígon / *Polígono:* 12 Parcel·la / *Parcela:* 49

3. Antecedents Jurídics / Antecedentes Jurídicos:

- Incoació / *Incoación:* 13/06/1979
Publicació de la incoació / *Publicación de la incoación:* BOE 13/07/1979

4. Descripció / Descripción:

- Parts Integrants / *Partes Integrantes:*
  - L'església amb el campanar / *La iglesia con su campanario*
  - El corredor entre l'església i la resta d'edificacions / *El corredor entre la iglesia y el resto de edificaciones*
  - Cova i edifici on s'ubica el restaurant i el celler / *Cueva y edificio donde se ubica el restaurante y la bodega*
  - Antiga casa de l'ermità i cuina / *Antigua casa del ermitaño y cocina*
  - Les tres hostatgeries / *Las tres hospederías*
  - La font i el porxo que la cubrix / *La fuente y el porche que la cubre*
  - La Creu Coberta / *La Cruz Cubierta*

- Descripció General / *Descripción General:*

Les primeres notícies es remunten al segle XIV, l'afluència de pelegrins va comportar que es realitzaren obres en 1539 en l'església i l'hostatgeria, tornant-se a ampliar l'última entre 1577 i 1580. A mitjan segle XVII es va ampliar l'església i es construí el campanar i la portada. Ja en el segle XVIII s'amplia l'hostatgeria. El santuari es compon d'un conjunt d'edificis i construccions entre els quals destaquen l'església i els tres hostatgeries. De les tres hostatgeries, la primera es troba sobre la porxada d'accés, datable a finals del segle XVIII o començaments del XIX. La segona, anomenada "la sala bona", és una construcció més sòlida de la mateixa època. La tercera, la "sala del ball" del segle XVII. Estes dues últimes amb àmplies arcades de pedra de mig punt.

L'església es troba en un abríc natural en la roca. Presenta façana al riu amb balcons, balustres i murs de pedra i calç. S'entra en ella a través d'una portada que dóna al corredor, situada en la part inferior del campanar. La portada siscentista és un dels elements interessants particularment per la inclinació obliqua dels seus elements.

La façana en carreus es prolonga cap a l'alt formant el campanar, de dos cossos, que culmina amb rematades piramidals.

En l'interior, la Cova on s'ubica el culte és de forma irregular.

Completa el conjunt del santuari la creu coberta documentada ja des de 1617 i renovada en 1686 i 1770, adquirix forma de temple piramidal, estant construïda en maçoneria i coberta amb teules blaves. Està en procés de restauració (Basat en el Catàleg de Monuments i Conjunts de la Comunitat Valenciana)

Las primeras noticias se remontan al siglo XIV, la afluencia de peregrinos comportó que se realizasen obras en 1539 en la iglesia y la hospedería, volviéndose a ampliar la última entre 1577 y 1580. A mediados del siglo XVII se amplió la iglesia y se construye el campanario y la portadas. Ya en el siglo XVIII se amplia la hospedería. El santuario se compone de un conjunto de edificios y construcciones entre los que destacan la iglesia y las tres hospederías. De las tres hospedería la primera se encuentra sobre la porche de acceso, datable a finales del siglo XVIII o comienzos del XIX. La segunda, llamada de "la sala bona", es una

ANNEX IV / ANEXO IV

Resolució de 13 d'abril 2007, de la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià i Museus de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la que s'incoa expedient per a la primera fase de l'actualització i adaptació parcial de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de patrimoni arquitectònic i mediambiental, i s'obri període d'informació pública.

Resolución de 13 de abril 2007, de la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano y Museos de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, por la que se incoa expediente para la primera fase de la actualización y adaptación parcial de la Sección Primera del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano, en materia de patrimonio arquitectónico y mediambiental, y se abre periodo de información pública.

construcción más sólida de la misma época. La tercera, la "sala del ball" del siglo XVII. Estas dos últimas con amplias arcadas de piedra de medio punto.

La iglesia se encuentra en un abrigo natural en la roca. Presenta fachada al río con balcones, balaustres y muros de piedra y cal. Se entra en ella a través de una portada recayente al corredor, situada en la parte inferior del campanario. La portada seiscentista es uno de los elementos interesantes particularmente por la inclinación oblicua de sus miembros.

La fachada en sillería se prolonga hacia lo alto formando el campanario, de dos cuerpos, que culmina con remates piramidales.

En el interior, la cueva donde se ubica el culto es de forma irregular. Completa el conjunto del santuario de la cruz cubierta. Documentada ya desde 1617 y renovada en 1686 y 1770, adquiere forma de templete piramidal, estando construida en mampostería y cubierta con tejas azules. Está en proceso de restauración. (Basado en el Catálogo de Monumentos y Conjuntos de la Comunidad Valenciana)

5. Observacions / *Observaciones:*

6. Entorn / *Entorn:*

- Antecedents administratius: delimitació extreta de l'expedient, definida amb caràcter provisional
- Origen: vèrtex nord de la mitgera entre les parcel·les 19 i 20 del polígon cadastral núm. 15, Punt A.
- Sentit: Horari.
- Línia delimitadora: Des de l'origen la línia delimitadora recorre les mitgeres entre les parcel·les 19 i 20 i 163 i 164 del polígon cadastral núm. 15 Creua el riu Bergants incorporant-lo en direcció nord-oest. Continua per la mitgera entre les parcel·les 57 i 58 del polígon cadastral núm. 12. Prossegueix per la dita mitgera, creua la carretera CS-841 i recorre el límit sud de la parcel·la núm. 56. Recorre el límit sud de la 'Colada de Talayola' i gira a nord entre les parcel·les 47 i 48 i recorre les mitgeres entre les parcel·les 44 i 49, 38 i 49, i 49 i 50 i per la prolongació d'esta fins a la carretera CS-841, incorporant-la i girant a sud fins al punt d'origen.
- *Antecedentes administrativos: delimitación extraída del expediente, definida con carácter provisional*
- *Origen: vértice norte de la medianera entre las parcelas 19 y 20 del polígono catastral nº 15, Punto A.*
- *Sentido: Horario.*
- *Línea delimitadora: Desde el origen la línea delimitadora recorre las medianeras entre las parcelas 19 y 20 y 163 y 164 del polígono catastral nº 15 Cruza el río Bergantes incorporándolo en dirección noroeste. Continúa por la medianera entre las parcelas 57 y 58 del polígono catastral nº 12. Prosigue por dicha medianera, cruza la carretera CS-841 y recorre el linde sur de la parcela nº 56. Recorre el linde sur de la Colada de Talayola y gira a norte entre las parcelas 47 y 48 y recorre las medianeras entre las parcelas 44 y 49, 38 y 49, y 49 y 50 y por la prolongación de ésta hasta la carretera CS-841, incorporándola y girando a sur hasta el punto de origen.*

ANNEX IV / ANEXO IV

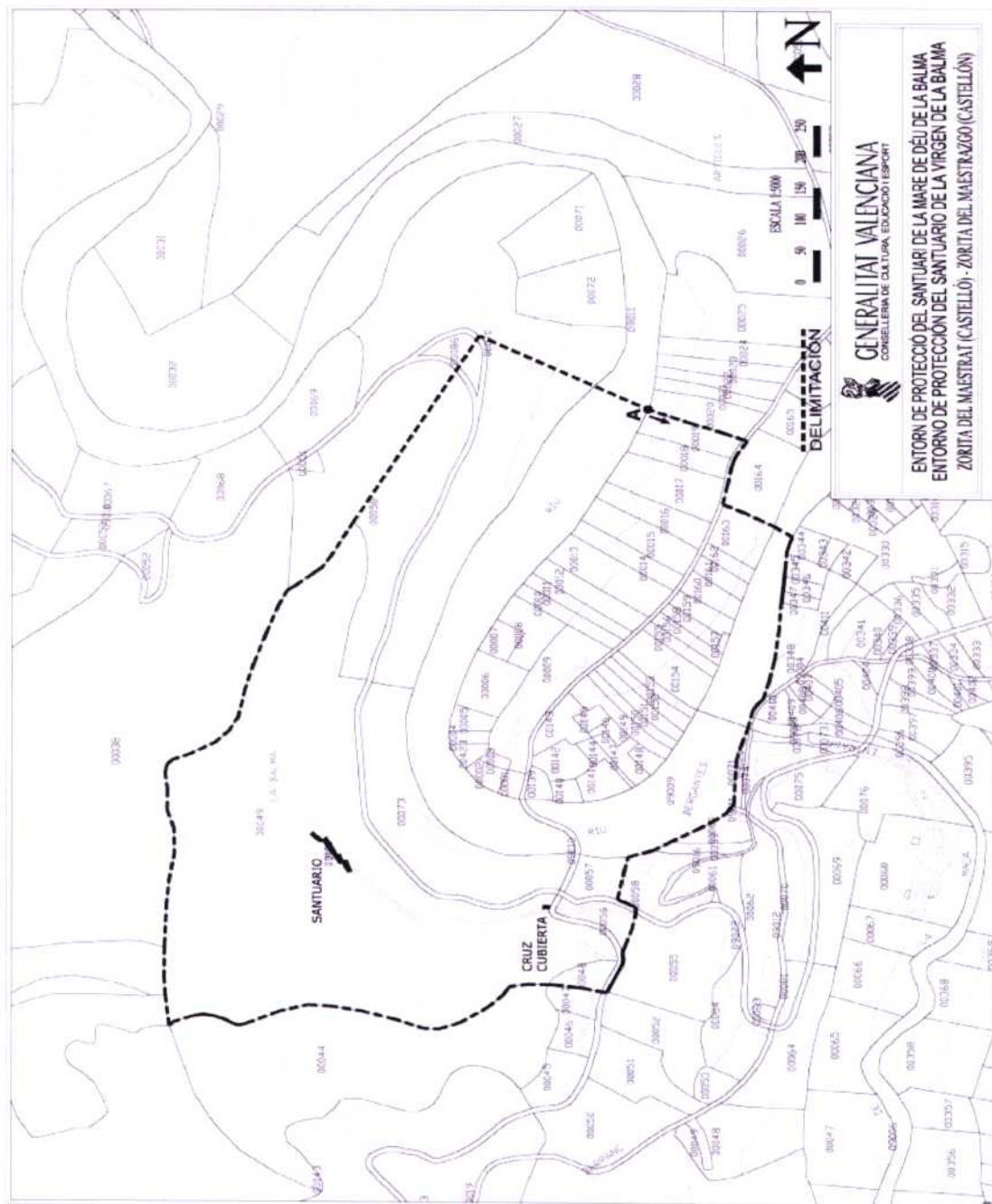
131 de 147

Resolució de 13 d'abril 2007, de la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià i Museus de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la que s'incoa expedient per a la primera fase de l'actualització i adaptació parcial de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de patrimoni arquitectònic i mediambiental, i s'obri període d'informació pública.

Resolución de 13 de abril 2007, de la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano y Museos de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, por la que se incoa expediente para la primera fase de la actualización y adaptación parcial de la Sección Primera del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano, en materia de patrimonio arquitectónico y medioambiental, y se abre período de información pública.

BÉ D'INTERÉS CULTURAL – SANTUARI DE LA MARE DE DÉU DE LA BALMA, ZORITA DEL MAESTRAT. MONUMENT.

BIEN DE INTERÉS CULTURAL – SANTUARIO DE LA VIRGEN DE LA BALMA, ZORITA DEL MAESTRAZGO. MONUMENTO.

ANNEX IV / ANEXO IV

Resolució de 13 d'abril 2007, de la Direcció General de Patrimoni Cultural Valencià i Museus de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la que s'incoa expedient per a la primera fase de l'actualització i adaptació parcial de la Secció Primera de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, en matèria de patrimoni arquitectònic i mediambiental, i s'obri període d'informació pública.

Resolución de 13 de abril 2007, de la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano y Museos de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, por la que se incoa expediente para la primera fase de la actualización y adaptación parcial de la Sección Primera del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano, en materia de patrimonio arquitectónico y medioambiental, y se abre periodo de información pública.